

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is a publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/31903>

Please be advised that this information was generated on 2017-12-05 and may be subject to change.

Inleiding: Toelating en opvang van asielzoekers

Anita Böcker en Nienke Doornbos

Het asielbeleid is sinds de jaren tachtig voortdurend in beweging. De overheid reageerde met steeds nieuwe maatregelen op de sterke toename van het aantal asielaanvragen. Werden in 1980 voor het eerst meer dan duizend aanvragen geregistreerd, tien jaar later meldden zich meer dan 20.000 asielzoekers aan. Het jaar 1994 spande de kroon met 52.000 asielverzoeken. In 1995 en 1996 daalde het aantal aanvragen, maar in 1997 begon het weer op te lopen en voor 1998 worden 46.000 aanvragen verwacht.

In reactie op deze toename is voortdurend aan de asielprocedure gesleuteld. Steeds weer nieuwe maatregelen moesten bewerkstelligen dat de duur van de procedure werd verkort en dat oneigenlijke aanvragen sneller werden onderkend en afgewezen. De opening van zogenaamde aanmeldcentra aan de Belgische en Duitse grens en op Schiphol vormde een van de laatste maatregelen in een lange reeks. In deze centra wordt een snelle schifting gemaakt tussen de evident kansloze aanvragen en de overige aanvragen. Evident kansloze aanvragen worden in het aanmeldcentrum 'kennelijk ongegrond' of 'niet ontvankelijk' verklaard, waarna de asielzoeker onmiddellijk het land moet verlaten.

Ook aan de opvang van asielzoekers is voortdurend gesleuteld. Sinds de invoering van de Regeling Opvang Asielzoekers in 1987 krijgen asielzoekers geen bijstandsuitkering meer: de opvangregeling biedt hen 'bed, bad en brood.' Aanvankelijk konden asielzoekers na een periode van eerste opvang in speciale centra verhuizen naar woningen die door de gemeenten beschikbaar werden gesteld. Sinds 1996 blijven ze gedurende de hele procedure in centra gehuisvest.

Al deze maatregelen waren behalve op het oplossen van praktische problemen ook op afschrikking van nieuwe asielzoekers gericht: ze moesten Nederland minder aantrekkelijk maken als asielland. Nederland is desondanks binnen de Europese Unie het op een na belangrijkste bestemmingsland voor asielzoekers geworden: alleen Duitsland ontvangt een (veel) groter aantal asielverzoeken.

In dit themanummer worden de toelating en opvang van asielzoekers vanuit verschillende invalshoeken belicht. Tholen beschouwt het vraagstuk van de toelating van vreemdelingen vanuit een ethisch-filosofisch perspectief. Een centrale vraag in zijn bijdrage is of, en zo ja hoe het belang van degenen die willen immigreren mag worden afgewogen tegen het nationale belang. Leenders beschrijft hoe in de periode 1815-1940 het asielbeleid steeds meer een zaak van de nationale overheid werd. Dit proces van centralisatie ging gepaard met spanningen tussen rijk en gemeenten - spanningen die ook nu nog aan de orde van de dag zijn. Doornbos en De Groot-Van Leeuwen gaan na of de asielverzoeken die in de aanmeldcentra worden afgewezen, wel zo apert kansloos zijn als wordt aangenomen. Specialisten op het gebied van het asielrecht kregen tien dezelfde dossiers voorgelegd, met het verzoek een beslissing te nemen. Böcker beschrijft het verschijnsel van het gedogen van asielzoekers en probeert te verklaren waarom dit verschijnsel, ondanks alle ermee verbonden problemen, zo'n hoge vlucht heeft genomen. Geuijen ten slotte beschrijft het asielzoekerscentrum als een 'arena' en 'street-level bureaucracy'. Hoe ervaren asielzoekers en medewerkers het leven en werken in zo'n centrum?

In verschillende bijdragen wordt aan de asielprocedure gerefereerd. Daarom volgt hier een korte schets van de procedure zoals die er nu (oktober 1998) uitziet.

De asielaanvraag moet worden ingediend bij een van de drie aanmeldcentra (AC). Hier wordt binnen 24 uur bepaald of de aanvraag volkomen kansloos of meer kansrijk is. De meer kansrijke asielzoekers worden na een eerste gehoor in het AC doorgestuurd naar een onderzoeks- en opvangcentrum (OC). Hier wordt de asielzoeker nader gehoord en wacht hij de beslissing in eerste aanleg af. Die beslissing kan inhouden dat de asielzoeker als vluchteling wordt erkend. Hij krijgt dan de A-status, die de beste rechtspositie biedt. In plaats van de A-status kan ook een vergunning tot verblijf om humanitaire redenen (C-status) of een voorwaardelijke vergunning tot verblijf (vvtv) worden verleend. Als het asielverzoek wordt afgewezen (of als in plaats van de A-status een C-status of vvtv wordt verleend), kan de asielzoeker een bezwaarschrift indienen. Als ook dat wordt afgewezen kan hij in beroep bij de Vreemdelingenkamer van de rechtbank. Aan een bezwaar of beroep wordt meestal 'schorsende werking' verbonden, dat wil zeggen dat de asielzoeker de uitkomst van de procedure in Nederland mag afwachten. Hij wordt dan van het OC doorgestuurd naar een asielzoekerscentrum (AZC). Asielzoekers die een status hebben gekregen mogen door naar de 'decentrale opvang', die bestaat uit woningen die gemeenten speciaal voor ex-asielzoekers beschikbaar houden.

De minister van Justitie is verantwoordelijk voor de toelating en opvang van asielzoekers. Namens de minister is de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) belast met de behandeling van de asielverzoeken. De IND neemt de beslissing in eerste aanleg en beslist ook over een eventueel bezwaarschrift en over de vraag of daaraan schorsende werking wordt verbonden. Het Centraal orgaan Opvang Asielzoekers (COA) is belast met de uitvoering van de opvang.